

ное удостоверение внесении изменений в брачный договор, отмечает условия, при которых суд принимает решение об изменении условий брачного договора, и указывает на возможные пути вступления в силу изменений, которые вносятся в исследуемую сделку.

Ключевые слова: брачный договор, внесение изменений, нотариальное удостоверение, супруги.

Grytsyk Anna
FEATURES NOTARIZATION AMENDING THE MARRIAGE CONTRACT

The article highlights the features notarization amending the marriage contract. The author notes reason to commit notary study of the notary, indicates gaps in the legislation governing notarization amending the marriage contract, said the conditions in which the court decides to change the terms of the marriage contract, and points to possible ways of entry into force of amendments made to the investigated the transaction.

Keywords: marriage contract, change, notarization, married couple.

Кириченко Кристина Максимівна,
Київський національний університет імені Т. Шевченка

УДК 347.961:347.79

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЧИНЕННЯ МОРСЬКОГО ПРОТЕСТУ В НОТАРІАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті здійснюється дослідження правового регулювання окремих аспектів вчинення морського протесту, зокрема, розглядається питання дослідження нотаріусом речових доказів, оплати нотаріальних дій, зберігання акту про морський протест з доданими до нього документами в архіві нотаріуса.

Ключові слова: морський протест, забезпечення доказів, нотаріальне провадження, оплата нотаріальних дій, архів нотаріуса.

Правове регулювання вчинення морського протесту в нотаріальному процесі здійснюється низкою нормативно-правових актів, таких як Закон України «Про нотаріат», Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, Кодекс торговельного мореплавства України, Консульський статут України, Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України.

Однак, той обсяг правового регулювання, який охоплений вищевказаними актами законодавства, не можна назвати досконалим.

У зв'язку з цим актуальним є дослідження проблемних питань, пов'язаних із вчиненням морського протесту, та наведення пропозицій по їх вирішенню.

Дослідженням окремих аспектів оформлення морського протесту займалися такі вчені, як С. Я. Фурса, Є. І. Фурса, Н. В. Ільєва, О. М. Криштопа, Ю. З. Драпайло, В. В. Баранкова, Л. К. Радзієвська, С. Г. Пасічник.

В контексті даного дослідження інтерес для автора становили також наукові праці О. О. Бадили, Є. І. Білозерської.

Зокрема, в роботах останніх авторів досліджувалось питання забезпечення доказів нотаріусом, що в контексті вчинення морського протесту є доволі важливим питанням.

Так, автором у деяких публікаціях вже розглядалася проблематика можливості дослідження (огляду) нотаріусом судна при вчиненні морського протесту [1].

Оскільки морський протест фактично слугує способом забезпечення доказів щодо відсутності вини судновласника в події, яка може стати причиною пред'явлення до судновласника майнових вимог, огляд судна нотаріусом (консулом) значно розширить спектр можливостей нотаріуса по ефективному та повному встановленню фактичних обставин, які ним посвідчуватимуться.

При цьому, огляд судна має розцінюватися як огляд нотаріусом речових доказів за їх місцезнаходженням, з приводу чого Є. І. Білозерська пропонувала доповнити частину 1 статті 4 Закону України «Про нотаріат» наступним абзацом з таким правом нотаріуса: «оглядати речові докази у місці їх знаходження, або ж вимагати пред'явлення їх йому для огляду» [2, с. 199].

Також науковець зазначила, що «в подальших наукових дослідженнях необхідно зосереджувати увагу не на доказуванні самого факту існування речових доказів у нотаріальному процесі, а на особливостях використання окремих їх видів з метою встановлення необхідних обставин.»

Зазнала критики позиція деяких вчених щодо того, що «виходячи з того, що нотарі-

ус у своїй діяльності не встановлює факти, а тільки перевіряє достовірність існуючих, єдиним допустимим доказом у нотаріальному процесі повинен бути письмовий доказ» [3, с. 206].

Так, О. О. Бадила з цього приводу зазначила, що дана гіпотеза не відповідає дійсності, оскільки в реальності нотаріус постійно стикається з необхідністю встановлювати факти, а не тільки перевіряти вже існуючі (наприклад, встановлення факту згоди особи щодо істотних умов правочину, який нею укладається, оскільки така згода не надається нотаріусу у вигляді письмового документу, а виражається спочатку усно, а потім шляхом проставлення власноручного підпису на документі, тощо) [4, с. 157].

Через існування вірогідності, що в подальшому не буде можливості перевірити ті чи інші обставини, які пов'язані із вчиненням морського протесту через їх знищення, нотаріус має надіятися повноваженнями перевірки посвідчуваних ним фактів.

Суть перевірки полягатиме в тому, що нотаріус особисто зможе переконатися в існуванні фактів, які він посвідчуватиме, що стане надійним способом отримання доказової інформації для забезпечення її збереження в майбутньому.

У зв'язку з автором пропонується доповнити ряд нормативно-правових актів, які регулюють здійснення нотаріального провадження по вчиненню морського протесту наступним положенням: «Нотаріус (консул) за заявою капітана або іншої особи, уповноваженої на подання заяви про вчинення морського протесту, здійснює огляд судна на предмет встановлення фактів, які необхідні для вчинення морського протесту. До даної процедури, за необхідності, за ініціативою нотаріуса або особи, що звернулася за вчиненням нотаріальної дії, можуть долучатися особи, які володіють спеціальними знаннями (експерти, спеціалісти, перекладачі, тощо)».

Разом з цим, у разі введення до повноважень нотаріуса такої дії, як огляд доказів за їх місцезнаходженням, збільшується і навантаження на нотаріуса, відповідно, має збільшитись і розмір оплати нотаріальної дії по вчиненню морського протесту, що є окремим проблемним питанням.

З приватними нотаріусами ситуація дещо простіше, оскільки вони можуть встановлювати розмір плати за свої послуги за домовленістю з особою, яка звернулася до них [5, ст. 31].

А от за надання послуг державним нотаріусом, відповідно до статті 19 ЗУ «Про нотаріат», справляється державне мито.

Враховуючи той обсяг дій, який має вчинити нотаріус перш ніж безпосередньо оформити акт про морський протест, діючі тарифи державного мита є занадто низькими.

Так, згідно підпункту «л» пункту 3 статті 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито», за вчинення морського протесту стягується державне мито в розмірі 0,3 від неоподаткованого мінімуму доходів громадян [6].

Враховуючи те, що неоподатковуваний мінімум доходів громадян за положеннями пункту 5 підрозділу 1 розділу XX Прикінцевих та перехідних положень Податкового кодексу України становить 17 гривень [7], державне мито за вчинення морського протесту становить всього лише 5 гривень 10 копійок.

На думку автора, навіть 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за вчинення морського протесту, в умовах сучасного економічного стану, є доволі справедливою та обгрунтованою ціною, що казати вже про 0,3, які мають бути якнайшвидше переглянуті.

Окремо законодавець передбачив справляння плати за вчинення нотаріальних дій поза межами нотаріальної контори, передбачивши для цього сплату «у розмірі встановлених ставок за відповідні дії (крім цього сплачуються фактичні витрати, пов'язані з виїздом для вчинення дій)» (пункт 4 статті 3 Декрету КМУ «Про державне мито»).

Однак, виникає запитання, що саме вважати «витратами, пов'язаними з виїздом для вчинення дій». В рамках вчинення морського протесту, якщо взяти для прикладу виїзд нотаріуса за місцем знаходження судна, доцільно говорити не тільки про транспортні витрати, а й про час, затрачений нотаріусом на такий виїзд, залучення осіб, які володіють спеціальними знаннями, фото- та відеотехніки, тощо.

З метою конкретизації абзацу 2 статті 19 ЗУ «Про нотаріат», де передбачено право державного нотаріуса справляти окрему плату за надання додаткових послуг правового чи технічного характеру, Міністерством юстиції України було видано наказ «Про затвердження Примірною положення про порядок надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також послуг технічного характеру» [8].

Однак, на думку автора, в цьому Примірному положенні все одно відсутні чіткі посилення на те, як саме державні нотаріуси мають визначати розмір додаткових витрат та в яких обсягах їх справляти.

Наприклад, в пункті 5 Примірною положення говориться, що оплата цих послуг «справляється в розмірах, які встановлюються з урахуванням фактичних витрат на забезпечення якісного та термінового обслуговування громадян, підприємств, організацій та установ.».

Норма допускає досить вільне тлумачення та не містить конкретики – що це за розміри, ким вони встановлюються і т.д. Відповідно, в різних державних нотаріальних

конторах, де теоретично мають бути єдині тарифи, сума оплати за «додаткові послуги» може різнитися, а особи, які звертаються за вчиненням нотаріальної дії, не матимуть чіткої та повної інформації, яку суму вони в результаті будуть повинні сплатити нотаріусу.

Враховуючи специфіку морського протесту (скорочені строки заявлення, необхідність швидкого реагування та проведення нотаріальних дій, забезпечення доказів шляхом оформлення акту про морський протест) доцільно було б на законодавчому рівні переглянути існуючі тарифи на вчинення нотаріальних дій, в тому числі морського протесту, встановивши єдину справедливую ціну в двісті неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Щодо візду нотаріуса, в рамках вчинення морського протесту, за межі нотаріальної контори, тарифи також мають бути уніфіковані – наприклад, шляхом справляння відповідного відсотка від загальної суми ставки за вчинення нотаріальної дії залежно від кількості годин, витрачених нотаріусом на поїздку та здійснення нотаріальних дій поза межами нотаріальної контори (наприклад, менше 1 години – 20% від загальної ставки за вчинення морського протесту, від 1 до 3 годин – 40%, від 3 до 6 годин – 60%, більше 6 годин – 100% ставки).

Порівняно з оплатою послуг державного нотаріуса, плата за вчинення морського протесту консулом України врегульована наступним чином – базовий тариф за вчинення морського протесту в закордонних дипломатичних установах України становить від 15 доларів США (мінімальна межа) до 180 доларів США (максимальна межа). Консульський збір стягується в безготівковій формі [9].

Разом з цим, не визначено чинники, які впливають на застосування тієї чи іншої суми в рамках меж.

Оскільки Положенням про консульський збір України встановлено базові (орієнтовні) тарифи, можна припустити, що в кожному окремому консульстві діятимуть свої власні тарифи в рамках цих меж. Дійсно, на офіційних веб-сайтах посольств України в інших країнах можна знайти такі ставки консульського збору за вчинення морського протесту:

- в Німеччині – 100 євро або 130 доларів США [10];
- в Польщі – 140 доларів США або 524 в національній валюті (польській злоті) [11];
- в Сполучених Штатах Америки – 100 доларів [12].

Також окремими пунктами для стягнення консульського збору в Положенні про консульський збір України (та, відповідно, кожним консульством) передбачено стягнення збору за вчинення нотаріальної дії за межами закордонної дипломатичної установи України (у розмірі встановлених ставок

за такі дії плюс витрати, пов'язані з виїздом для вчинення дії) та надання послуг технічного характеру (складання проектів документів, виготовлення копій (фотокопій) документів та виписок з них, тощо) (від 5 до 10 доларів).

Загалом, можна зробити висновок, що за вчинення тих самих нотаріальних дій консулами України передбачені більш справедливі тарифи та більш чітка регламентація їх стягнення (окрім цін, безготівкова форма оплати консульського збору також видається більш сучасним та правильним підходом, натомість статтю 7 Декрету КМУ «Про державне мито» передбачено сплату мита «готівкою, митними марками і шляхом перерахувань з рахунку платника в кредитній установі»).

Враховуючи це, тарифи по вчиненню морського протесту державними нотаріусами в Україні та консулами поза її межами, порядок їх сплати мають бути між собою узгоджені (доцільно, на думку автора, взяти за основу безготівковий розрахунок (сплата через банк) та ставки консульського збору).

Ще однією проблемою, на якій хотілось би зупинитися в рамках даної роботи, є зберігання сформованої нотаріусом по завершенню нотаріального провадження по вчиненню морського протесту архівної справи.

Так, в Правилах ведення нотаріального діловодства (додаток 32), передбачений строк зберігання актів про морські протести та документів до них, який становить 3 роки.

Це найменший строк, який передбачений для зберігання деяких видів нотаріальних справ, однак, на думку автора, він має бути збільшений. Акт про морський протест має значне доказове значення, він складається за доволі непросту процедуру та містить в собі доказову інформацію з джерел різного роду – і з судового журналу, і з пояснень капітана, і з опиту свідків, а також, можливо, в майбутньому міститиме документи по огляду нотаріусом об'єктів за їх місцезнаходженням (судна, люку).

В подальшому, за наявності судового спору, факти, зафіксовані в акті про морський протест, наврядче зможуть бути перевірені, і єдиним джерелом найбільш повної інформації про ці обставини міститиме саме нотаріальна справа. У зв'язку з цим, на думку автора, слід внести зміни до Правил ведення нотаріального діловодства, передбачивши строк зберігання актів про морські протести та документів до них – 5 років, за аналогією з протестами векселів та документів, на підставі яких вони вчинені.

Отже, з вищевикладеного можна зробити висновок, що правове регулювання вчинення морського протесту може бути суттєво покращене, зокрема, при введєнні в законодавство більш детальної регламентації можливості нотаріуса оглядати речові

докази за їх місцезнаходженням, привести до вимог сучасності положення про оплату нотаріальних дій, зберігання архівної справи. Окреслений перелік проблем в рамках вчинення морського протесту не є виключним, однак, названі проблеми нарівні з іншими потребують подальшого дослідження та вирішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кириченко К.М. Деякі проблемні аспекти вчинення морського протесту в Україні / К.М. Кириченко // Часопис Київського університету права. – К.: 2016. – № 2016/4. – С. 422–425.
2. Білозерська Є.І. Речові докази в нотаріальному процесі / Є.І. Білозерська // Часопис Київського університету права. – К.: 2012. – № 2012/2. – С. 195–199.
3. Круковес Н.В. Допустимість доказів у цивільному та нотаріальному процесах: порівняльний аспект / Н.В. Круковес // Розвиток права України: від Конституції Пилипа Орлика до сьогодні: Зб. наук. праць за матеріалами між народ. конф. юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 20 травня 2010 р. – К.: ВГЛ «Обрії», 2010. – С. 205–207.
4. Бадила О.О. Докази та необхідність їх забезпечення нотаріусом і судом: актуальні питання / О.О. Бадила // Наше право. – 2014. – № 4. – С. 156–161.
5. Про нотаріат: Закон України від 02 вересня 1993 року зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N39, ст. 383.
6. Про державне мито: декрет Кабінету Міністрів України № 7–93 від 21.01.1993 // Відомості Верховної Ради України від 30.03.1993, 1993 р., № 13, стаття 113.
7. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011, 2011 р., № 13, / № 13–14, № 15–16, № 17 /, стор. 556, стаття 112.
8. Про затвердження Примірною положення про порядок надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також послуг технічного характеру: наказ Міністерства юстиції України № 3/5 від 04.01.1998 року // Офіційний вісник України від 19.02.1998, 1998 р., № 5, стор. 153, стаття 198, код акту 4785/1998.
9. Про затвердження Положення про консульський збір України: наказ Міністерства закордонних справ України № 3 від 05 січня 2011 року // Офіційний вісник України від 11.02.2011, 2011 р., № 8, стор. 189, стаття 399, код акту 54735/2011.
10. Офіційний веб-сайт посольства України у Федеративній республіці Німеччина. – Режим доступу: <http://germany.mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/consular-charges>.
11. Офіційний веб-сайт посольства України в Республіці Польща. – Режим доступу: <http://poland.mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/consular-charges>.
12. Офіційний веб-сайт посольства України в Сполучених Штатах Америки. – Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/consular-charges>.

Кириченко Кристина Максимовна

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ СОВЕРШЕНИЯ МОРСКОГО ПРОТЕСТА В НОТАРИАЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ

В статье осуществляется исследование правового регулирования отдельных аспектов совершения морского протеста, в частности, рассматривается вопрос исследования нотариусом вещественных доказательств, оплаты нотариальных действий, сохранение акта про морской протест с приложенными к нему документами в архиве нотариуса.

Ключевые слова: морской протест, обеспечение доказательств, нотариальное производство, оплата нотариальных действий, архив нотариуса.

Kyrychenko Krystyna

EFFECTIVENESS OF LEGAL REGULATION OF COMMITTING OF MARINE PROTEST IN THE NOTARIAL PROCESS

The article investigates the legal regulation of certain aspects of the marine protest, in particular, examines the notary's research of physical evidence, the payment of notarial acts, the preservation of the act of marine protest with the documents attached to it in the notary's archive.

Keywords: marine protest, provision of evidence, notarial proceeding, payment of notarial acts, notary archive.